

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. május 11.

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2015. május 11. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Прочитајте пажљиво текст и одговорите на питања!

Вељко Петровић

То је пјесник јединствен, који се од првог маха упадљиво одваја и од својих непосредних претходника Војислава Илића и Силвија Крањчевића, и од својих другова, Милете Јакшића, Назора, Ракића и Домјанића. Иначе сви они, с њим заједно, дугују своме времену подједнако, и то је само заједничко код њих. А то је вријеме од деведесетих година овамо, кад је на наш духовни живот ударио печат грађански сталеж наших већ потпуно по западњачком узору формираних градова. Док су пјесници наше славне романтичарске епохе упорно и свијесно чували народну мелодику, и, с мање и више успјеха, народни наивни лиризам, пјесници поменутог раздобља „не пјевају више по народу“, већ, свјесно или несвјесно, пишу стихове, као што их пишу сви пјесници овог модерног свијета с метрополитанском и индустријском цивилизацијом. Али, уколико расте у човјеку осјећање свеопште заједнице, упоредо са све гушћом нивелизаторском мрежом саобраћаја, утолико, и све више, расте у појединцу и осјећање индивидуалне посебности и усамљености. Тако се долази до потребе да се изражавају не општа осјећања већ лична, тако се дошло до сенчења, до нијансирања, до анализе осјећања, до пластике, до мисли као главног потицатеља срчаних и душевних трепета.

Главна карактеристика Дучићеве поезије могла би се рећи овако (кад би се настојало да се буде што краћи): то је поезија осјећања људских, највиших и најшире клавијатуре, уздржана стидљивошћу и немилосрдном бодрошћу артистичког укуса те обично транспонтована у декоративну симболистику. Ниједног звука нема који не би био искрен, проосјећан, само, у тренутку чим се душа дигне, њен непосредни уздах, јаук или усхит дочепа умјетник, и зароби га у златну крлетку слике. Као да скрива наготу душе и руменог срца иза раскошних бокора и водоскока своје чаробњачке, непресушне фразеологије.

А та Дучићева свемоћ, којом он влада језиком, ријечима, тропима, фразама, то је оно чему се сви ми дивимо. То није вјештина, то је више од мађије, то је нарочита надахнутост. Шта је он учинио од нашег гусларског па последице од нашег реторског језика, то је чудно за себе, и, заиста, његово дјело је једна национална добивена битка, то је уистину продор преко провинцијализма, кроз бедем, који дијели мали од великог свијета. И, што нарочито треба подвући, то нису вербалистички украси и љепоте саме за себе, нанизане ђинђуве, свака његова метафора, осим визуелног бљеска и запањиве тачности, покрива и открива један дубљи пјеснички смисао и, којипут, она је видовито наговјештавање крајњих истина и читаво једно трагично осјећање, које је претходило стваралачкој пасији и виртуозитету. Као да је нађена метафора само одушка тешком осјећању које гуши и коме Дучић не дозвољава да прогрца онако сирово.

Проза његових писама из Италије, Швајцарске, Грчке и Шпаније бриљантна је, као што се обично каже, праскава и опојна. Толико бљештава од боја, праскава од духовитости и толико опојна благогласјем, да се не стигне ни сумњати у стварну вјерност описаних предјела, градова и људи и у истинитости, и сувише смјелих уопштавања. Но не стигне се ни да се уочи: колико крупних истина има у тим, онако с врха усана, уз цигарету, пирнутих опажања и парадокса, и колико је ту згнута ерудиције, на крају крајева, баш ње, којој се он иначе толико руга.

Напосљетку, ако је данашња југословенска поезија и друкчија, непосреднија, у најбољим својим примјерцима врелија, мелодиознија, слутљивија, она је стекла могућност за изражавање и тих дубоких порива само тако што је, углавном, Дучић дигао тон те наше поезије, што је често успео да измами латентне снаге и вредности нашој ријечи.

1930.

Питања

1. Овај есеј о Дучићу написао је Вељко Петровић. Напишите у две-три реченице шта знате о аутору.

---

2 бода	
--------	--

2. У чему се одваја Дучић од својих непосредних претходника?

---

3 бода	
--------	--

3. Која песма је Дучићева арспоетика? Докажите цитатима из те песме посебност Дучићевог певања.

---

2 бода	
--------	--

4. Шта је заједничко код поменутих песника и Дучића?

---

2 бода	
--------	--

5. Објасните укратко „декоративни симболистику“ Дучићеве поезије!

---

3 бода	
--------	--

6. У чему је највећа вредност Дучићеве песничке речи?

---

3 бода	
--------	--

7. Шта овде значи „тропи“, „фразе“ и „мађија“?

---

3 бода

8. Шта је, по В. Петровићу, гусларски, а шта реторски језик?

---

3 бода

9. Докажите овим цитатима да његове метафоре и симболи нису „вербалистички украси“!

„Ја не мећем на те ђинђуве са траком“ (Моја поезија)

„Сама врба стоји над морем врх света,

Распела је косу зеледу и дугу“ (Морсла врба)

„Над острвом пуним чемпреса и бора

Младо, крупно сунце пржи, пуно плама“ (Подне)

„Ноћ мирише тужно чемпресовим смолом,

Небо пепељасто...“ (Пред воде)

---

3 бода

10. Шта су „латентне снаге“ и вредности речи?

---

2 бода

11. Дефинишите укратко обележја парнасо-симболистичке поезије!

---

2 бода

12. Наведите два до три Дучићева прозна дела!

---

2 бода

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	30	

---

javító tanár

Dátum: .....

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés		

---

javító tanár

---

jegyző

Dátum: ..... Dátum: .....

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2015. május 11. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

**ОД ДАТИХ ЗАДАТАКА ИЗАБЕРИТЕ И РЕШИТЕ ЈЕДАН ПРЕМА
ИНСТРУКЦИЈАМА!**
(Минимално 500 речи)

Од овде дата три задатка изаберите и израдите један!

АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА

Лазаревићев поступак у психолошком обликовању ликова. Реалистички насликана атмосфера, ситуација и драматична напетост догађаја. Служите се датом епизодом или целом, прочитаном приповетком!

Лаза Лазаревић
Први пут с оцем на јутрење
(одломци)

Дођоше они сви једно вече. Дође с њима још некакав П. Зелембаћ, некакав свињарски трговац који, веле, „ради с Пештом”. Бркове ушиљио, косу остраг поделио, а золуфе пустио чак од јагодица. Дебео у лицу, шишкав у телу; накривио некакав шеширић, а преко прслука златан ланац; исти онакав какав је пре бабо имао. На руци му некакав прстен цакли се, брате, не да у се погледати. Гега се кад иде; говори крупно и промукло, а све се смеши оним малим, као јед зеленим очима, да те некакав страх ухвати као од совуљаге.

Дођоше они, велим. Стојан одмах уз огњиште, па пеци каву.

Запалише четири свеће. Удари дим од дувана као из димњака. Пију каву, ћуте као Турци, само карта клизи и чујеш како звечи дукат.

То је била страшна ноћ.

Ми се с мајком затворили у другу собу. Она више не плаче. Ни сестра. Испијене у лицу, очи упале, па гледају страховито уплашено. Према овоме је ништа оно кад ми је стриц умро.

Неколико пута улазио је мој отац у нашу собу. Био је сав знојав. Раздрљио џемадан, распучио кошуљу, па му се виде густе црне длаке на грудима. Намрштио се као Турчин.

— Дај још! — вели мојој мајци.

Она стегла срце. Ћути као камен, отвара ковчег, па шаком сипа у његову, а он везује у мараму.

Гледа узверено и на страну, одлаже ногама као ја кад ме друштво чека напољу, а ја стојим док ми сеша не одсече хлеба. Узима новце, главу окренуо на другу страну, па кад прође, прогунђа као за се: „Још ово само!” И онда чисто бежи из собе.

Али „још ово”, „још ово”: уђе ти он, чини ми се, пети пут у нашу собу, а тако око три сахата по поноћи.

— Дај! — вели мојој мајци, а дошао у лицу као земља.

Мати пође ковчегу, а ноге јој клецају, све се навија.

Онда ја видех, испод јоргана, како се онај мој велики отац стресе и како се прихвати за пећ.

— Брже! — каже мајци, а одлаже ногама и рукавом брише зној.

Мати му пружи.

— Дај све! — рече он

— Последњих десет дуката! — рече она.

Али то не беше више глас, ни шапат, већ нешто налик на хропац.

Он скопа оне новце и управо истрча из собе.

Моја мати клону крај ковчега и онесвести се. Сестра врисну. Ја скочих из постеље. И Ђокица скочи. Седосмо доле на патос крај ње; љубисмо је у руку: „Нано, нано!”

Она метну руку на моју главу и шапуташе нешто. Онда скочи, упали свитац, па прижеже кандило пред светим Ђорђем.

— Одите, децо, молит се богу да нас избави од напасти! — рече она. Глас јој звони као звоно, а очи светле као вечерњача на небу.

Онда се наново пришуњам на прстима до велике собе, па провирим кроз кључаоницу.

Гледам.

Сто насред собе. Око њега разбацане столице; две или три претурене. По поду лежи тисућу карата, разгажене и неразгажене цигаре, једна разбијена кавена шоља, а испод једне карте вири дукат. Застор на столу свучен с једне стране скоро до половине. По њему разбацане карте, испреваљиване шоље, пуно трина и непела од дувана. Стоји још неколико празних тањира, само у једном дукан истресен из луле. Четири празна свећњака, само у једном што букти дебела хартија којом је свећа била омотана, и црни дим мирно се уздиже и дохвата за таван.

На једној столици за столом, леђима окренут вратима, седи мој отац. Обе руке до лаката наслонио на сто, а на руке легао челом па се не миче.

Гледао сам тако дуго, али он ама да је мрдноу. Само видех како му се слабине купе и надимају. Чудно сам и мрачно нешто мислио. Чинило ми се, на пример, — а не знам управо, зашто — да је он мртав, па сам се чудио како мртвац дише. После ми се чинило да му је она снажна рука од кабасте хартије, да не може више њом ударати — и све тако којешта.

Бог зна докле бих ја тако вирио да ме се опет не дотакну мајчина рука. Ништа ми не рече, само оним благим очима показа пут врата.

Одавно је већ било звонило на вечерње.

Дан се клони својему крају, а у нашој души иста она пучина — нигде краја да видиш, само што се облаци све гушће гомилају! Све постаје несносније, страшније и очајније. — Боже, ти на добро окрени!

Ја сам седео на прагу пред кућом. Држао сам у руци некакву школску књижицу, али је нисам читао. Видео сам на прозору бледо лице моје матере, наслоњено на суху јој ручицу. У ушима ми је зујало. Нисам умео ништа да мислим.

Уједанпут шкљоцну брава. Моје мајке нестало с прозора. Ја претрнух.

Врата се од велике собе отворише. На прагу стајаше он – мој отац!

Вес мало затурио, па му вири испод њега коса и пада му на високо чело. Бркови се опустили, лице потамнело, па остарело. Али очи, очи! Ни налик на оне пређашње! Чисто посукнуле, утекле у главу, упола покривене трепавицама, полако се крећу, нестално и бесмислено гледају, не траже ништа, не мисле ништа. У њима нешто празно, налик на дурбин коме су полупана стакла. На лицу некакав тужан и милостиван осмејак — није то никад пре било! Такав је изгледао мој стриц кад је пред смрт искао да га причесте.

КЊИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА

**Литерарни садржаји о искушењима и пролазности, особена, парнасо-симболистичка визија живота у Бодлеровој и Пандуровићевој песми.
Посветите пажњу визуелности, акустици, мирису, метафорама и симболима.**

Шарл Бодлер**Везе**

Природа је храм где мутне речи слећу
Са стубова живих понекад, а доле
Ко кроз шуму иде човек кроз симболе
Шта га путем присним погледима срећу.

Ко одјечи дуги што даљем се своде
У јединство мрачно и дубоко што је
Огромно ко ноћ и као светлост, боје,
Мириси и звуци разговоре воде.

Неки су мириси ко пут дечја свежи,
Зелени ко поља, благи ко обое,
- Други искварени, победнички, тежи,

Што у бескрај шире простирање своје,
Као амбра, мошус, тамјан, раскош њуха,
Који пева занос чула нам и духа.

Превео Иван В. Лалић**Сима Пандуровић****Везе**

Све на свету, друже, оставља свој траг
Невидљив и нежан, расут као прах,
А осетан ипак, тужан или драг,
Ко мирис старине, као цвећа дах.

Душе свију ствари живе, драги мој,
Лутају и живе... и ко им зна пут!
И јаве се каткад живима кроз слој
Ваздуха, ко мирис пријатан или љут.

Шта таквих мириса снесе вихор луд,
Ил јесењи студен ветар, или тек
Пролећа уздах раздражљив и мек,
И свих дана чудна и немирна ћуд!

Живот прошлих ствари, прошлих ружа век,
Давних снова радост, старих јада дах
Ветрови ми драги носе као лек
С мирисима тела што постају прах.

Ветрови су добре везе, драги друже,
Са светом што више не постоји сад;
А мириси душе што око нас круже
За тренутну радост, за наш стални јад.

АРГУМЕНТАЦИЈА

На основу овог текста аргументујте о поводима развитка верског туризма! Разлике између туристичких путовања. Како приступа светињама обичан турист, а како ходочасник? Мишљење о томе како на верским осећајима многи зарађују.

Пишите о сопственим искуствима, пишите о најпосећенијем дестинацијама у Србији и у свету. Поклоничка путовања из Мађарске и њихов циљ.

Верски туризам

Туризам као млади друштвени феномен који покреће масе људи на путовања ради одмора и спорстко-рекреацијских или културних побуда, има вишеструко значење за просторе на којима се осећа његово снажно пулзирање. Античка и средњовековна путовања не могу се поистоветити са савременим путовањима, иако су им мотиви слични, јер се израз турист и туризам први пут спомињу тек почетком 19. века.

Уштампани, по црквама, али и по зидовима зграда, оградама и бандерама често се могу видети огласи и позиви за поклоничка путовања. Експанзија верског туризма бележи се поготово у земљама у којима су доскора били атеистички режими.

На туристичкој мапи света Србија се препознаје по светињама.

(Према чланку из НИН-а)

This image shows a full page of white paper with evenly spaced horizontal blue or grey lines, typical of notebook paper. The lines run across the entire width of the page from top to bottom, providing a guide for writing. There are no margins, text, or other markings present.

[illegible]

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés		30	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	30	
	szerkezet, felépítés	10	
	nyelvi minőség	30	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

---

javító tanár

Dátum: .....

		elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		

---

javító tanár

---

jegyző

Dátum: .....

Dátum: .....